

gozdovanje krása. Gotovo je toraj, da bode vodstvo kmetijske družbe izročeno pravim rokam. Kmetijski družbi vošim pa posebno vspešno delovanje. Ne morem pa kaj, da se kot zastopnik vlade spominjam pred kratkem umrlega gospoda predsednika družbe barona Wurzbacha. On ni le deloval za kmetijstvo; ampak bil je vedno izvrsten patrijot in vlada ohranila mu bode vedno častni spomin.

(Konec prihodnjič.)

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

30.

Pri kralju dahomejskem.

De Suza v Whydah-i blizo Benina bil je imovit mož. Tržil je z zarobljenimi črnici, kar meni se vé da ni bilo všeč, ali mož je imel veliko veljavo pri kralju dahomejskem, in to mi je bilo po volji. On mi je šel na roko, da sem mogel priti na dvor te črne svitlosti. Tudi me je preskrbel z vsemi potrebščinami za ta obisk; preskrbel mi je tovarno žival, najel mi je spremnikov in služabnikov, založil me je s potrebno hrano, in oskrbel me je z darovi za kralja in velikaše njegove. Dne 6. junija 1845. l. sem odpotoval z dvajsetimi nosači; oni so nosili samo denar, to je male školjke, ki jih je osem za en vinar. Tak denar je nepriročen, takega drobiža za 14 tolarjev ima eden uže dovolj nositi. Šli smo skozi več vasi in malih mest, hiše so bile zgolj iz ilovice zmašene. Ti kraji so jako rodovitni, orjaško drevje se širi po mastnem ilnatem svetu. Brezštevilne množine prekrasno pisanih metuljev so letale po planotah. Srečali smo tudi pol ure dolg roj kobilic, vršale so prav tako, kakor bi veter po gozdu žvižgal, ali kakor bi se toča vsipala. V šestih dneh smo dospeli v glavno mesto Abomej; sprejel nas je prvi minister, uže postaran mož. Všeč nam je bil, ker je bil lakomen. Spremil nas je v hišo za nas odločeno in opravljeno, in napil nam dobrodošlico. Za večera nam je prišel naznanit, da nas hoče kralj sprejeti koj zjutraj na vse zgodaj. In pokleknil so vsi navzoči, tudi minister, ker je ta navada, da mora vse poklekniti, kedar se oznani kraljeva volja.

Zgodaj zjutraj sem vstal in se opravil. V sijajni opravi sem jezdil pred kraljevi grad, spremljevali so me domači velikaši. Ta grad opasujejo na daleč okolo rudeči ilnati zidovi, zato ima obširne prostore znotraj, in na vsakih trideset korakov videl sem narejeno po eno mrtvaško glavo na zidu. Vstopili smo, ter se približevali polagoma uzvišenemu mestu pred palačo, na katerem je prestol stal. Ogromen solnčnik je bil razpet čez prestol, in okolo njega še dvajset manjih. Kedar se je kralj pokazal, pozdravil sem ga po vojaški; odzdravil mi je in namignil, naj razjaham in grem k njemu. Pred menoj sta stopala minister in en velikaš. Pred kraljem sta se vrgla po tleh, kakor sta bila dolga in široka, lici pogrnila po prahu, in potem poljubila jako spoštljivo tla, kjer je kralj stal. Na to sta se sklonila na toliko, da sta mogla poklekniti, in kedar sta se oprášila vsa s prahom, tedaj še le sta ustala. Jaz sem sedaj šel bliže. Kralj je stopil s prestola, segel mi v roko in jo krepko potresel. Zagotavljal me je, kako ga veseli, da je prišel Anglež pogledat v njegovo kraljevino. Prinesli so jako dobrega črešnjevca, in napil sem kralju. Ko se je zahvalil ter napil na zdravje kraljici angleški, pa tudi meni. Kedar je kralj pil, vselej so mu zagnili obraz, pa streljali so, in zagodli, da so vedeli

tudi oddaljeni, kaka imenitnost se je prigodila. Po tem je kralj ogledoval opravo mojega konja, in ko se je do dobrega nagledal, zopet sem zajahal, ter se začel malo skazovati z ježo. To skazovanje je spravilo črno svitlost v tako radost, da je pokala na vso moč z rokama. Prav to je ponovila po tem vsa navzoča množica, ter je pokala tako, da se mi je konj začel plašiti. Kralj je bil visoke, krepke postave, prikupljivega lica, se vé da črnega kot oglje, prijetnega glasú in dostojnega vedenja, star pa je bil menda 43 let. Spremniki in životni stražniki so sedeli s podvitimi nogami po tleh in držali puške v rokah.

Sedaj so prikorakale vojaške čete z barbarsko godbo in obstale nekoliko v stran od nas. A to niso bili vojaki, to so bile vojakinje. Načelnice so posamezno dovajali h kralju, da so bile pohvaljene in nadarjene za slavne čine svoje. Kedar je bila ta ceremonija pri kraju, smela je vsaka vojakinja h kralju, katera je hotela, da ga je zagotovila udanosti in zvestobe svoje. Naposled se je polk spustil na kolena in oprášil se s svitlo-rudečim prahom, ki ga je ležalo na debelo po tleh. Naenkrat pa je šinil po koncu, začel kričati hurá, vihteti puške, in slednjič je zdirjal iz grada, da je kar bobnelo pod njim. Te jako brze vojakinje so primerno oblečene in opravljene, in ker se vedno uri, tedaj morejo prenašati najhuje trpljenje. Za tem polkom priropotali so še drugi; kralj ima več tisoč vojakinj, in načeljujejo jim zgolj ženske.

(Konec prihodnjič.)

Politične stvari.

Spominek Hencijev v Budimu.

Henci, mučenik cesarju zveste vojske, storil je pri brambi Budimske trdnjave zoper ogerske ustaše dne 21. maja 1849. leta junaško smrt. Bronast spominek kinča še sedaj javni trg budimskega gornjega mesta, drug spominek pa kinča grobe onih junakov na vojaškem pokopališču budimskem.

Blizo tega pokopališča imajo ženijski vojaki prostor za svoje vaje.

Pred nekaj dnevi šel je memo pokopališča od vaj general L. Janski, poveljnik 61. brigade pešcev, ki kateri spadata tudi tamošnja dva batalijona ženijskih vojakov. Z njim bil je major pl. Lacroir in memo-gredé spominjata se tudi onih častnikov, ki so pri brambi budimske trdnjave storili junaško smrt in počivajo na tem pokopališču. General je vprašal, jeli se skrbi za spominek in major mu odgovori, da se hrani v dobrem stanu in da ga vernih duš dan vojaki vsako leto okinčajo. Med tem izreče general, da bi se lahko spominjali tudi smrtne dneva teh junakov, ki bo 21. maja, pa — se ve da — samo privatno brez vsakega vriša. — Ker se je tej misli v krogih častnikov sploh pritrjevalo, povabil je general Janski častnike za 21. dan maja, naj brez parade, in kolikor moč posamezno pridejo oni, ki hočejo na grob junaških tovarišev; dotični častniki bili so tudi ženijske vrste, spadajo toraj tako rekoč k tisti družini in tako naj ima tudi to obiskanje grobov značaj družinske pobožnosti.

Odločeni dan prijaha general Janski v navadni opravi k pokopališču, najde tam uže nekaj častnikov, nekaj pa jih je tje došlo kmalu po tem od vaj s poveljnikoma, in vsi imeli so navadno opravo. Vojaki od vaj prišedši prinesli so saboj tri vence, general Janski pa enega. Na malem prostoru pred pokopališnimi vratmi

nagovoril je general Janski navzoče častnike tako: Gospoda moja! Kdor samega sebe spoštuje, ta časti tudi preteklost in slavo svojih prednikov. V ta namen stojimo danes pri grobih enega ženijskega generala in nekaterih ženijskih častnikov, katerih imena so zvezana s slavnim vojnim činom te vrste orožja in s slavepolnim spominom c. kr. vojne. Čast njihovemu spominu! Mir njihovemu prahu! Potem položili so vence na grobe in so se mirno razšli in pred pokopališčem poslovil se je general Janski od obeh poveljnikov batalijonov z besedami, „da uvideva v pripravljenosti, s katero se je sprejela po njem sprožena misel, nov dokaz uže zdavnej mu znanega izvrstnega duha častništva ženijskih batalijonov in da se jim za to zahvaljuje.“

Med to dogodbo, ki je trajala samo nekaj minut, se ni ne zapazilo, da bi se bilo kaj ljudstva nabralo, in ne da bi se bila budila javna pozornost.

To je uradno poročilo one dogodbe, katera je povzročila v Budim-Peštu večdnevne poulične izgrede, pri katerih so se generalu Janskemu pobila okna, pri katerih se je skrunil Hencijev spominek na trgu budimskem in so se skrunili tudi grobi na pokopališčih.

Vsled te dogodbe stavili ste se v ogerskem zboru dve interpelaciji s povsem popačeno pripovedbo one dogodbe in na ti interpelaciji minister Koloman Tisza ni vedel odgovoriti družega, kot to, da je imenoval čin generala Janskija izzivanje ogerskega ljudstva, in je trdil, da kaj tacega ne bo dopustil, da bi se vojniki utikali v politiko trdeč, da je s tem v soglasji z višjimi in najvišjimi krogi.

Tak odgovor, celó brez vsake graje zoper poulične izgrede in zoper skrunenje spominkov bil je prehud udarec vsem avstrijskim, izrekoma vojaškim krogom.

In na ta udarec odgovoril je najprej sedaj v Bosni potujoč nadvojvoda Albrecht z napitnico, katere huda ojstrina je letela na šovinistično početje Tiszovo. To je bil odgovor najvišjega vojaškega poveljnika za cesarjem, odgovor najbolj zaslužnega našega vojskovodje.

Drug odgovor prejel je Tisza od bivšega ministra grofa Egberta Belcredija povodom razprave domobranske postave v gosposki zbornici dné 28. maja.

Konec dotičnega govora Belcredijevega se glasi: „Naše prebivalstvo, gospoda moja, dalo je toliko dokazov požrtovalnosti pri vojnih nevarnostih, da sem prepričan, da je je treba prepustiti lastnim nagibom, in prišlo bo k pravemu, domoljubnemu razumljenju te postave. Dika te visoke zbornice, dika vsakega avstrijskega domoljuba je, visoko ceniti vojno, kot trdujavo zoper vnanje sovražnike in kot dragoceno gojišče živega državnega čutstva. (Pohvala!) Dika te visoke zbornice in kinč vsakega avstrijskega domoljuba pa je tudi, nikdar ne pozabiti, da je duh, kateri navdaja to veliko vojno telo, duh skupne časti, duh skupne dolžnosti in zvestobe proti cesarju, da je ta duh, ki trdnjavi daja vrednost in državnemu čutstvu svojo plodivno moč, in ta duh je, ki se najžlahneje izraža v zvestem, blagočutnem spominu na požrtovalno smrt junakov. (Burno odobravanje in ploskanje z rokami.)

To so trdne vezi, katere skupaj drže ono mogočno skladbo in rekel bi z znanim državnikom: „Več kot hudodelstvo je, — je napaka, majati te vezi.“ (Dobro! dobro!)

Vsi darovi postav in proračuna za vojno privoljeni so brez koristi, so čista potrata, ako se ne varuje, da se vojaški duh ne omaje, temveč varovati in gojiti se mora z rahločutostjo pravega domoljuba.

Gosposka zbornica sprejela je to izjavo Belcredijevo z izredno gromovito pohvalo in krog govornika napravila se je prava gnječa, tovarišev od vseh strani, ki so mu prišli čestitat po končanem govoru.

Da sta nadvojvoda Albrecht in grof Belcredi s svojima govoroma prav črno piko zadela, kaže srd in strup, katerega bljujejo Tiszova glasila izrekoma „Pester Lloyd“ od zadnje nedelje, ki je skoraj besen in slep od jeze.

Govor gosp. poslanca dr. Poklukarja

v državnem zboru dné 13. maja 1886 o odpisovanju zemljišnega davka.

(Dalje.)

V davkovskem odseku se ni nikak tak predlog stavil, da bi se škode v alineji 4 naštete sprejele v alinejo 1, pač pa se je predlagalo, da naj bi določba o osebni revščini posestnika odpadla, in to je bila, lahko rečem, edina točka, v kateri se v davkarskem odseku niso vjemali. Vse druge točke sprejele so se skoraj soglasno, kakor se bodo visoki zbornici predložile. Zato se moramo pa posebno z alinejo 4 prvega paragrafa nekoliko bolj pečati. Tukaj je treba v prvi vrsti pomisliti, ali imamo vzrok po dosedanjih skušnjah do vlade nezaupljivi biti v slučajih, kjer je bilo le od nje odvisno odpis davka dovoliti ali pa ne.

Izkaz, katerega je gosp. predgovornik deloma omenjal, je v tem smislu jako zanimiv, in drugi gosp. predgovornik je pa kar naravnost rekel, da naj bi se iz tega izkaza objavile podrobnosti. Ne smatram tolikanj za svojo dolžnost, da bi posamičnim gospodom, kateri bi se bili lahko sami o teh podrobnostih prepričali, tukaj taiste na novo razkladal, pač pa bodem to storil zaradi tega, da se bodo posestniki sami lahko prepričali, ali vlada na podlagi njenega dosedanjega postopanja pri odpisovanju davka po nezgodah, kakor so tiste po raznih naslovih naštete, še zasluži zaupanje tudi v bodočnosti ali ne. Izkaz ima na eni strani odpisane davke, sestavljene v skupine po raznih deželah za 11letno dōbo od 1874. do 1884. l. izvzemši Tirole in Predarelsko, o katerih ima izkaz podatke le iz poslednjih štirih let.

Podrobnosti so pa te-le:

Vsega skupaj odpisalo se je v tej dōbi 43.824 občinam davka: V Dolenji Avstriji 2450 občinam, v Gorenji Avstriji 363, na Solnograškem 257, na Štajarskem 8236, na Koroškem 959, na Kranjskem 1550, na Primorji 2762, v Dalmaciji 895, na Českem 8493, na Moravskem 3403, v Šleziji 714, v Galiciji 13.012, v Bukovini 232, in na Tirolah in Predarelskem 413 občinam, na kateri pokrajini se je pa, kakor sem uže poprej omenil, le poslednje štiri leta ozir jemal.

Škode na ognji so malostne. V večji svoti ustavljene so v Galiciji s 73.824 gold. Vsega skupaj je pa 74.986 gold. na ta račun odpisanih davkov.

Oddelki, kjer je vknjižena škoda, ki so jo napravili razni žužki, tudi niso posebno obširni, kajti za vse dežele skupaj ne znašajo več, kakor 50.795 gold. Nekaterih pokrajin ondi niti ni ne, iz česar sklepam, da niso v tem smislu nikake škode imele. Kar se pa tiče posebno onega slučaja v alineji 4 §. 1. opisanega, ima na svoj račun sledeče odpise davkov skupaj za slano, sušo in druge škode na pridelkih. V tej dobi spada na Dolenjo Avstrijo z 816.021 gold., na Gorenjo Avstrijo nič, na Solnograd 42, na Štajersko 152.127, na Koroško nič, na Kranjsko 17.096 gold., na Primorje 35.246 gold., na